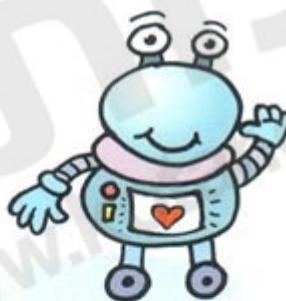

1 ניצנים של אותיות

הכרת האותיות ומלים ראשונות

המרכז לחינוך היהודי ע"ש מלטון

ועדת היגיון:

פרופ' עלית אלשטיין (יו"ר), מירה אואן, אסתר ברונר,
נעמי לימור, ד"ר נאותה נבו

ניהולuproject: ד"ר נאותה נבו

ריכוח הפיתוח והכנתיבה: מירה אואן

כתיבת: מירה אואן, אסתר ברונר, רונית בן אריה

ענט חיסיגאנני, שירי סייטון הקלדה:

מטח – המרכז לטכנולוגיה חינוכית

ריכוח: מירה אואן

"יעוץ": נעמי לימור

עריכה: נורית ויס

עריכה גרפית ואיורים: אורי טאוב, אסתטיקס

טיפול בזכויות יוצרים: נועה נתנאל

הפקה: משה מועלם

גדי נחמיאס הבאה לדפוס:

תודה לשורה רוזן מביה"ס "זרוף שלום", ניו יורק – על שחרורתה לנו להשתמש בכמה מרעיונותיה.

© חתשת"ה, 2005

כל הזכויות שמורות למרכז לחינוך היהודי ע"ש מלטון, האוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים ירושלים 91905

טל': 02-5882033/4, פקס: 02-5322211, דואר אלקטרוני: msmelton@mscc.huji.ac.il

אתר האינטרנט: <http://www.melton.huji.ac.il>

ולמטה – המרכז לטכנולוגיה חינוכית, רוח' קלאוזנר 16 רמת'אביב, ת"ד 39513, מיקוד: 61394, טל': 03-6460160

fax: 03-6422619, אתר אינטרנט: <http://www.cet.ac.il>

הקדמה

מטרות התוכנית:

- א. הילדיים יכירו את שמות האותיות של האלפּ-בית העברי.
- ב. הילדיים יזהו את הצורה הגրפית של כל אות ויבחנו ביןאותיות דומות.
- ג. הילדיים יכירו את התופעות המיעילות בעברית הכתובה, כמו האותיות הסופיות הדומות בצליל שלהן והשונות בצורתן (בייצוג הגרפי שלן), והאותיות הרפות השונות בצליל שלהן והדומות בצורתן (מלבד נקודות הדגש).
- ד. הילדיים יחשפו לקשרים בין הצליל של האות לבין הצורה הגրפית של האות לבין שם האות.
- ה. הילדיים ידעו לכתוב את האותיות.
- ו. עם סיום התהליך של הכרת האותיות יהיו הילדיים מוכנים ובשלים לרכישת הקריאה.

בתוכנית שתי חוברות. כל חוברת מחולקת לקבוצות של אותיות. כל אות מוקנית בשמה ובצורתה הגראפית ומלווה בשני איורים של פרטיים. שמות הפריטים מתחילה באות הנלמדת. המטרה היא שהילדים יקרו בין מילים מוכנות לבין האות הנלמדת.

המילים נבחרו מתוך סדרת **ניצנים** ומהן ומתוך מאגר של מילים ידועות משפות אחרות שימושות גם בעברית, לדוגמה: גיטרה. לעיתים, ככלא נמצאו מילים ידועות, הובאו מילים שמתאימות לעולם הילדים. במקרים אלה אנו מציעים ללמד את המילה באמצעות האירור המלאה אותה. רצוי לחזור על המילים החדשות כי הן משמשות בימידה בהמשך.

החוברת הראשונה כוללת את קבוצות האותיות: א-ה, ו-י, כ-ג; החוברת השנייה כוללת את קבוצות האותיות: ס-צ, ק-ת ואת חמישה הסופיות המופיעות כקבוצה נפרדת; כל אות רפה מופיע לאחר האות הדגשיה שלה; האות ש מופיע לאחר האות ש.

כל אות נלמדת בדרך דומה, כדי שהילדים יתרגלו לפעלויות השונות:

1. זיהוי האות הנלמדת כאות בודדת וכאות בתוך מילים.
2. צביעת האות.
3. זיהוי האות בין אותיות אחרות.
4. הקניית הכתיבה של האות.
5. זיהוי האות בתוך צייר.
6. זיהוי האות בתוך שמות של ילדים.
7. הקניית מילה נוספת עם האות, הנלמדת בהקשר יהודי.
8. זיהוי האות בתוך משפט (בהקשר יהודי).

חזרה:

בסוף ההקניה של כל קבוצת אותיות יש כמה דפי חזרה, שהrukע שלהם צבעוני.

שיר האלפ-בית

לפניכם שתי מנגינות המתאימות ללימוד שיר האלפ-בית.
ולפתחו בו בתחילה שיעור.
כדי למד את השיר מתחילה של הוראת הקריאה
באותה מנגינה.
באותה. שימו לב: הוספנו לשיר את שמות האותיות
שלهن. אך אפשר להשמיט אותן ולשיר את השיר

שיר האלפ'בית – שיר הרה'

המורה תשיר את המשפט הראשון בשיר – אלף, בית, בית.
והילדים יחזו על שמות האותיות באותה מגינה – אלף, בית, בית.

מורה:	לִמְדָה, מַמָּ, נָנוֹ	אֲלֵף, בֵּית, בֵּית	מורה:	אֲלֵף, בֵּית, בֵּית
ילדים:	לִמְדָה, מַמָּ, נָנוֹ	אֲלֵף, בֵּית, בֵּית	ילדים:	גִּימֶל, דָּלֶת, הָא
מורה:	סָמֶךְ, עֵין, פָּא, פָּא	גִּימֶל, דָּלֶת, הָא	מורה:	גִּימֶל, דָּלֶת, הָא
ילדים:	סָמֶךְ, עֵין, פָּא, פָּא	גִּימֶל, דָּלֶת, הָא	ילדים:	וֹ, זָין, חִיט, טִית
מורה:	צָדי, קוֹף, רִישׁ	וֹ, זָין, חִיט, טִית	מורה:	וֹ, זָין, חִיט, טִית
ילדים:	צָדי, קוֹף, רִישׁ	יֹודָה, כָּפָן, כָּפָן	ילדים:	יֹודָה, כָּפָן, כָּפָן
מורה:	שֵׁין, שֵׁין, תּוֹ	יֹודָה, כָּפָן, כָּפָן	מורה:	יֹודָה, כָּפָן, כָּפָן
ילדים:	שֵׁין, שֵׁין, תּוֹ	יֹודָה, כָּפָן, כָּפָן	ילדים:	יֹודָה, כָּפָן, כָּפָן

בֵּית בֵּית ? נָא אֶת בֵּית בֵּית ? נָא
 נָא - I וְנָא וְנָא I וְנָא וְנָא

הַא לְתָא זְמָן נִי הַא לְתָא זְמָן נִי
 יְדָה טִיתָה חֹתָה יְדָה טִיתָה חֹתָה

טו שְׁזִין שְׁזִין

השיר מסמן לימי אהוה מנוגנות.

שימנו לב:
בסיום המנגינה מושגנה.

שיר האלפּ-בית

(לפי המנגינה של השיר "שמי ידע")

אָלֹף, בֵּית, בִּית, גִּימֶל, דָּלָת, הָא
וּו, זַיִן, חִיתָה, טִיתָה, יְוָד
כָּפָה, כָּפָה, לְמָדָה, מִםָּ, נָנוֹן
סָמֶג, עַיִן, פָּאָ, פָּאָ, צָדי
קוֹף, רִישׁ, שִׁין, שִׁין, תָּוּ
וּמִתְּחִילָה עֲכָשָׂיו.

2X

The musical notation consists of three staves of music in common time (indicated by 'e') and treble clef. The lyrics are written below the notes. The first staff starts with 'יְוָד' (yod) and ends with 'אָ' (aleph). The second staff starts with 'זַיִן' (zaïn) and ends with 'צָדי' (zadi). The third staff starts with 'קָוָף' (kaf) and ends with 'עֲכָשָׂיו' (akashaio).

יְוָד טִיתָה זַיִן - אָ זַיִן פָּאָ לְמָדָה מִםָּ נָנוֹן בֵּית בִּית תָּוּ - אָ
זַיִן פָּאָ פָּאָ זַיִן עַיִן מָדָה סָמֶג כָּפָה כָּפָה
קוֹף רִישׁ שִׁין שִׁין תָּוּ עֲכָשָׂיו

תרגול אותיות בתוך השיר "מאחורי ההר"

המורה תשיר:

מאחורי ההר
אחדת, שתים, שלוש
שם ישבו שלושה גמדים
אחדת, שתים שלוש.
לא אכלו ולא שטו
אחדת, שתים, שלוש
רק ישבו ופטו
אחדת, שתים, שלוש.

המורה תכין כרזה של רישימת האותיות, תציביע על אחת האותיות (מיא עד נ), ותשיר את השיר "מאחורי ההר"; הילדים ישירו את השיר ויחליפו את המילים בשורה "אחדת, שתים, שלוש" בשם האות שהמורה תציביע עלייה. (המורה תציביע על האותיות שכרכזה לא לפי הסדר שלهن, כדי שהילדים יזהו היטב את האות.)

למשל:

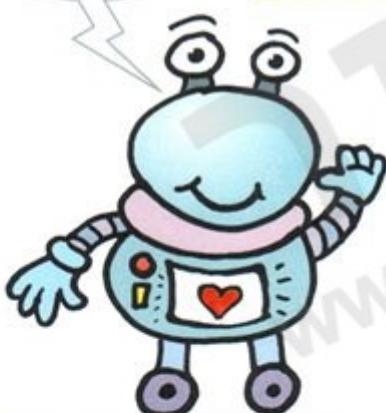
מאחורי ההר (המורה מצביעה על ל)
למד, למד, למד
שם ישבו שלושה גמדים (המורה מצביעה על ב)
בית, בית, בית.

אָנָּי

.1

אני רובו.

למורה:

1. בעמוד זה נעשית היכרות עם הילדים ועם הדמות של רובו.
- המורה תקרא את המילה אָנָּי ותוסיף את שמה, לדוגמה: אָנָּי אַבִּתָּה.
- המורה תפנה אל הילדים וכל ילד וילדה יוסיפו את שם מאמא: אָנָּי . . .
- הילדים ידבקו תמונה שלהם ביריבוע או יצירו את עצם בטור המסגרת שלמעלה.
- המורה תכתב את שמות הילדים על פס נייר והילדים ידבקו במקום המתאים (על הפס הצהוב שמעל למסגרת).

א

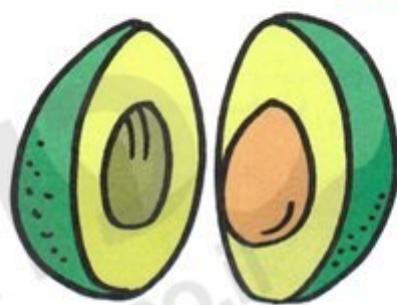

.2

אלף

אריה

אבוקדו

.3

למורה:

- המורה תצבע על האות א ותאמר: אלף; הילדים יחוו ויאמרו: אלף.
- הילדים יצבעו את האות א הבודה ונסתור שבחון המילים שבסעיף 3.

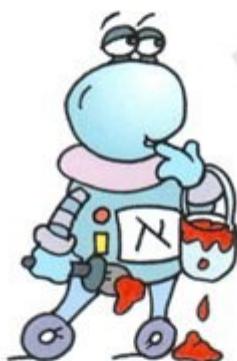
- 3. - המורה תצבע על התמונה ותאמר: אריה (ילדים שמכירום את המילה אריה מ"ן חיות של פורים", יאמרו בעצמם את המילה).
- כשהמורה תצביע על אורי, הילדים יאמרו: אריה. כשהמורה תצביע על אבוקדו, הילדים יאמרו: אבוקדו.

- משחק: כשהמורה תאמור אריה כל הילדים "ישאנגו" כמו אריה; כשהמורה תאמור אבוקדו כל הילדים כאילו יאכלו אבוקדו. המורה תחוור כמה פעמים על אותה מילה ותפתח מעבר בין אריה לאבוקדו.

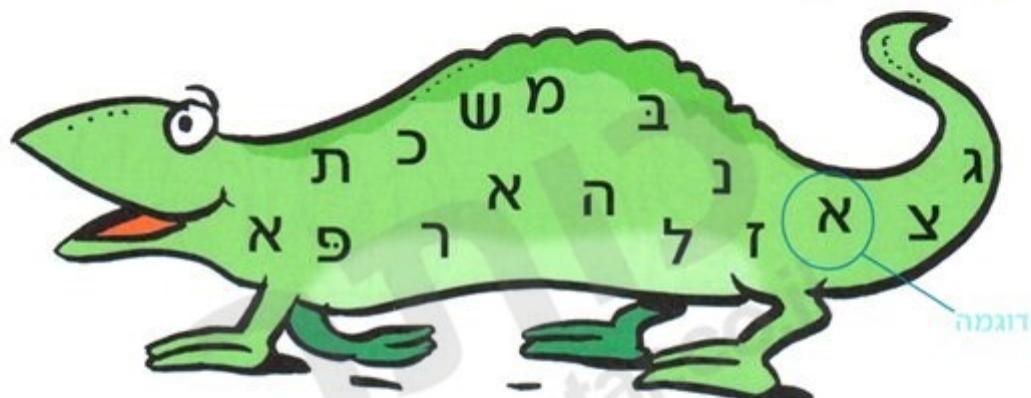
8

א

ביבגדהוזחטיככלמןסעפפוץ קרש שחת

אָדָבָג בְּדָגָא
אָדָג גְּדָגָה
בְּאָבָב בְּאָבָב
דְּגָאָד אָדָאָג
גְּדָאָד גְּהָאָה
בְּדָאָד הַבָּגָא
בְּאָבָב בְּבָבָבָא
אָגָג בְּדָגָבָא

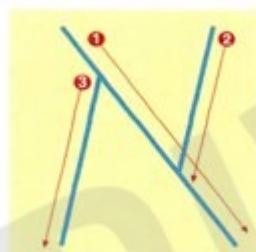

בְּ אָ יִשְׁצָלָמָה .
(5,3,1)

למורה:

- הילדים יזהו את כל האותיות א' קטנות, יסמן אותן בעכבר ויקבלו א' גדולות.
- פעילות בעילוף: המורה תשאל: אילפה יש אלף קטנות? והילדים יצביעו על אלפי קטנות;
- המורה תשאל: אילפה יש אלף גדולים? הילדים יצביעו על אלפי גדולים.
- הילדים יזהו את האותיות א' בין האותיות שליטה ויקיפו אותן בעכבר.
- הילדים יקיפו כמה א' יש בטלטה וישלימו את המספר המתאים במשפט.

א

.6

.7

מורה:

6. – הילדים ילמדו לכתוב את האות א: המורה תכתב במנול את האות א על הלוח ותדגים את כיוון הכתיבה שלה

(לפי החצים).

– הילדים יעברו על הקווים המקודקים וכותבו את האות א. ילדים שיכולים, יכתבו את האות א באופן עצמאי בסוף השורה.

7. הילדים יופשו את האותיות א בתחת האירוס ויצבשו את האות א. ילדים שיכולים רק אותן, כמו דוגמה.

• משחק: מוחבאים וותויות א בכיתה והילדים מפסיקים ומצאים אותן.

• הרחבה: המורה הביא לкласс עיתונים ושבועונים בעברית; הילדים יחפשו בהם את האות א, יגנוו וידיבו אותה במחברת.

• הילדים יצרו בפלסטילינה או בחרימר את האות א.

10